

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum angelus cognoscat singularia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ARTICVLVS XI.
Vtrum angelus cognoscat singularia.

ip. q. 57. ar. 2. Super prologum por phisicis nō dicabilia nō procul a fine habetur tractatus hic in fine lib. i. Porphyrii.

est in actu, inde est, quod omnis virtus, quanto est magis unita, tanto est efficacior ad operandum. Et ideo quanto aliqua virtus est altior, tanto inuenitur ex paucioribus operari, quæ tamen ad plura se extendunt. Et hoc videmus communiter in operatiuis & cognitiuis virtutibus. Ars enim architectonica, utpote ædificialis, per unam formam artis dirigitur in omnibus, quæ ad artem suam spectant, in quibus tamen inferiores artifices, utpote cementarii & cæsores lignorum, & alii huiusmodi per diuersa artificia dirigitur. Similiter etiam in cognitiuis aliquis qui est cleuatiore intellectus, ex paucis principiis penes se retentis habet in pròptu procedere ad varias conclusiones, ad quas peruenire non possunt, qui sunt hebetioris ingenii, nisi per varias inductiones & per principia particulariter coaptata conclusionibus. Unde cum in Deo sit ipse diuina virtus & puritas actus, ipse per unam, quod est essentia sua omnia operatur, & omnia cognoscit efficacissime. Ab ipsa autem est unum rationes rerum intelligibilium in angelis, ut ex dictis patet, non quidem ad eam sanandum res, sed ad cognoscendum, unde quanto in angelo fuerit plus de actu, & minus de potentia, tanto emanatio huiusmodi rationum minus in ipso multiplicatur, & virtus eius cognitiua erit efficacior, & secundum hoc superiores angeli cognoscunt res per formas magis uniuersales, quam inferiores.

Ad primum ergo dicendum, quod cognoscere aliquid in uniuersali, potest intelligi dupliciter. Vno modo ut referatur ad cognitionem ex parte cogniti, & sic cognoscere aliquid in uniuersali est cognoscere naturam uniuersalem cogniti, & sic propositio ueritatem habet, quia quando cognoscitur de aliquo natura uniuersalis tantum, imperfectius cognoscitur, quam si cognoscatur cum hoc proprio plus. Alio modo ut referatur ad cognitionem ex parte eius quod cognoscitur, & sic cognoscere aliquid in uniuersali, id est per medium uniuersale, est perfectius, dummodo cognitio uelut ad propria reducatur.

Ad id dicendum, quod dicuntur esse forma magis uniuersales quantum ad cognitionem, non quia plura rerum cognitionem cauent, sed quia per pauciores formas ad eadem cognoscenda superior intellectus perficitur, & etiam ad perfectius cognoscendum, utpote si superior angelus per unam formam aialis ois ipse animalium cognoscat, inferior autem non nisi per multas species, & per hoc superior angelus plures rationes intelligibiles ex eis debet cognoscere.

Ad tertium dicendum, quod id quod unum est, non potest esse propria ratio pluri nisi sit eis adæquatum: sed si sit superexcedens, potest esse propria ratio pluri, quia continet in se uniuersaliter propria uniuersali; quod in eis diuisim inuenitur. Et hoc modo essentia animalis est propria ratio rerum omnium, quia in ipsa uniuersaliter præexistit, quicquid diuisim in oib. creaturis inuenitur, ut Dion. dicit. Et similiter est forma intellectus angelici sine excellentioribus rebus ipsis, utpote diuina essentia propinquiores, non est inconueniens si una forma intellectus angelici, sit ratio propria pluri secundum diuersas eius habitudines ad diuersas res ex quibus habitudines. Cõsurgit pluralitas idearum: sed forma intellectus nisi accipiantur ex rebus, non sunt superexcedentes rebus, sed quasi ad æquale quod ad representationem, licet sint excedentes quantum ad modum essendi, in quantum habent immateriale esse. unum forma intellectus nisi non potest esse ratio propria pluri.

Ad quartum dicendum, sicut ad primum.

VNDICESIMO quaeritur, utrum angelus cognoscat singularia. Et ut quod non, quia, ut dicit Boetius uniuersale est dum intelligitur, singulare dum sentitur. sed angelus non sentit, ergo non cognoscat singularia. Sed dicendum quod auctoritas intelligitur de intellectu nostro, non autem de angelo. ¶ 2 Sed contra, Intellectui nostro conuenit non intelligere materialia uel singularia ratione sua immaterialitatis. unde cognitua potentia materiales in nobis existentes singularia cognoscunt, ut sentius & imaginatio: sed intellectus angeli est immaterialior, quam humanus, ergo non cognoscat singularia.

¶ 3 Præ. Ois cognitio est per assimilationem cognoscentis ad cognitum: sed intellectus angeli non potest assimilari singulari in quantum est singulare: quia singulare est singulare per materiam, intellectus autem angeli est ois separatus a materia, ergo intellectus angeli non cognoscat singularia in sui singularitate. ¶ 4 Præ. Idem est principium essendi, & cognoscendi secundum Philosophum, sed forma indiuiduata est principium essendi singulari, ergo ipsa est principium cognoscendi singulare: sed intellectus angelicus accipit sine materia & conditionibus materiae ex quibus formæ indiuiduantur, ergo accipit uniuersale tantum, & non singulare.

¶ 5 Præ. Omne quod est in altero, est in eo per modum recipientis: sed intellectus angeli est simplex & immaterialis, ergo similitudines particularium in eius intellectu existentes sunt in eo immaterialiter & simpliciter, & sic uniuersaliter, & ita per eas singularia non cognoscat.

¶ 6 Præ. Diuersa in quantum diuersa, non per idem medium cognoscuntur proprie, sed per aliud & aliud, quia aliorum cognitio per medium commune est eorum in quantum sunt unum, sed quilibet forma a materia abstracta, est ois multis particularibus, ergo non potest esse quod per eam diuersa particularia in propria natura proprie cognoscantur: sed in intellectu angeli non est aliqua forma nisi immaterialis, ergo nullo modo potest cognoscere singularia.

¶ 7 Præ. Uniuersale contra singulare diuiditur, per hoc quod uniuersale est in intellectu, singulare extra intellectum, sed uniuersale nunquam est extra intellectum, ergo nec singulare unquam est in intellectu, & sic non potest per intellectum cognosci.

¶ 8 Præ. Nulla potentia extenditur ultra suum obiectum, sed quidditas depurata a materia est obiectum intellectus, ut dicitur in 3. de anima, ergo cum essentia singularis sit concreta cum materia sensibili, non potest per intellectum cognosci.

¶ 9 Præ. Quod per certitudinem cognoscitur, non potest aliter se habere, quia intellectus ratio est similiter presentium, & absentium; de his autem quod potest aliter se habere non est certitudo, cum fiat absentia, ut dicitur in 7. Metaph. sed singularia possunt habere se aliter, cum sint motui & uariationi subiecta, ergo non possunt per intellectum cognosci, & sic idem quod prius.

¶ 10 Præ. Forma intellectus est simplicior intellectu, sicut perfectio perfectibili, sed intellectus angelicus est immaterialis, ergo & formæ ipsius sunt immateriales: sed formæ non sunt indiuiduæ nisi sint materiales, ergo formæ illæ sunt uniuersales, & ita non sunt principium cognoscendi particulare.

¶ 11 Præ. Mensura est principium cognoscendi mensuratum, debet esse homogenea mensurato, ut dicitur in 10. Metaph. ergo & species quæ est principium

Quæst. dif. S. Tho. XX pium

Cap. 1. 10. 4.

pium cognoscendi debet esse homogenea rei, q̄ per ipsā cognoscit: sed forma intellectus angelici nō est homogenea singulari, cū sit imaterialis. ergo per eā nō pōt angelus singularia cognoscere.

¶ 12 Præt.

potestas gloriæ excedit potestatem naturæ, ergo cognitio intellectus humani glorificati excedit cognitionem angeli naturalem; sed intellectus hominis glorificati nō cognoscit singularia quæ hic sunt: quia ut dicit Aug. in li. de Cura pro mortuis agenda, nesciunt mortui etiam sancti, qd agant etiam eorum filij, ergo nec angeli singularia cognoscere possunt cognitione naturali.

Cap. 13. 14. & 15. 10. 4.

¶ 13 Præt. Si angelus singularia cognoscit, aut hoc est per species singulares, aut per uniuersales: sed non per singulares, quia oportet quod tota apud ipsum sunt in potentia infinita, quod precipue apparet si ponatur quod mundus in posterum nō deficiat ab hoc statu, q̄ cognoscat Deo esse possibile, & sic essent infinitæ formæ in intellectu angeli, quod est impossibile, nec per uniuersales, quia sic non haberet distinctam cognitionem de singularibus, & hoc esset cognoscere singularia imperfecte, quod nō est angelis attribuendum, ergo nullo modo angeli singularia cognoscunt.

SED CONTRA, Nullus custodit illud, quod ignorat: sed angeli custodiunt singulares hoīes, ut patet in Plal. 90. Angelis suis mandauit, & c. ergo ipsi cognoscunt singularia.

¶ 2 Præt.

Amor non est nisi cogniti, ut patet per Aug. in li. de Trin. sed angeli cum habeant charitatem, amant singulares homines, etiam quantum ad sensibilia corpora, quæ sunt ex charitate diligēda, ergo & eos cognoscunt.

Li. 8. de Tri. c. 4. & li. 10. in pri. 10. 3.

¶ 3 Præt.

Philosophus dicit in lib. Posteriorum, q̄ sciens uniuersale scit particulare, sed non conuertitur: sed angeli cognoscūt rerum uniuersales causas, ergo & singularia cognoscunt.

Li. 1. Posteriori c. 1. & 3. 10. mo 3.

¶ 4 Præt.

Quicquid potest uirtus inferior, potest superior, ut Boetius dicit in lib. de Consol. sed sensitiua & imaginatiua hominis singularia cognoscit, ergo multo fortius intellectiua ipsius angeli.

Prof. 4. a med. illius.

RESPON. Dicendum, q̄ quidam circa hoc errauerunt dicentes, angelos singularia non cognoscere. Sed hæc positio & a fide est aliena, quia reuoluet ministeria angelorū circa hoīes, & est rectæ rōni repugnat: quia si angeli ignorāt ea, quæ nos cognoscimus, ad minus quātum ad hoc imperfectior est eorum cognitio, sicut & Phil. dicit in i. de Aīa, quod accideret Deum insipientissimum esse si discordiam nesciret, quam alij sciunt. Vñ hoc errore excluso, quatuor modi inueniuntur assignati a diuersis, qb. angeli singularia cognoscūt. Quidā. n. dñt qd singularia cognoscūt, singulariū spēs ab eis abstrahendo, sicut & nos per sensus ea cognoscimus; sed ista positio est oīno irrōnabilis. primo, quia angeli nō habēt cognitionē a reb. acceptam, ut patet p. Dion. & Aug. in 2. super Gen. ad literam, & ex his, q̄ supra dicta sunt. Secūdo, q̄a dato, quod a reb. acciperent, formæ tñ receptæ in intellectu angelico essent per modum intellectus recipiētis, & sic eadē difficultas remaneret qualiter p. eas possēt singularia cognosci, q̄ ex materia indiuiduantur. Alius modus est, quē Auic. ponit in sua Metap. dicēs, quod Deus & angeli singularia cognoscūt uniuersaliter, & non singulariter, ut intelligat aliquid singulariter cognosci quando cognoscit prout est hic, & nunc secundum oēs condiciones indiuiduantes, uniuersaliter, uero quando cognoscitur

Com. 10. c. 1.

Cap. 8. 10. 3.

9. Met. ca. 6.

secundum principia & causas uniuersales, sicut singulariter cognoscit aliquis hanc ecclypiam quam eam sensu percipit, uniuersaliter uero, cum eam tibus celestibus eam prænuuntiat. Et sic ab angelis singularia cognoscuntur uniuersaliter, in quantum cognitis causis omnibus uniuersalibus, nihil remanet ignoratum in singularibus effectibus. Sed hinc dicitur cognitionis non uidetur sufficere, potius enim angelos singularia cognoscere etiam locum duntaxat quæ ad eorum singularitatem pertinent, sicut quod cognoscunt singulares hominum effectus, & huiusmodi quæ spectant ad officium custodia. Vnde tertius modus assignatur a quibusdam, qui dicunt quod angeli habent penes se formas uniuersales totius ordinis uniuersali creaturæ, in quantum inditas, quas applicant ad hoc uel ad illud singularia, & sic ex formis uniuersalibus singularia cognoscunt. sed hic modus etiam non uidetur contenti, quia non potest aliquid ad alterum applicari, nisi illud alterum sit aliquo modo præcognitum, sicut nos uniuersalem cognitionem singularium applicamus, quæ in cognitione nostra sensitiua existunt. In angelis autem non est alia cognitio quam intellectiua, in qua singularium cognitio existat, ut sic uniuersales formæ intellectus eorum possint singularibus applicari, unde patet, quod applicatio uniuersalis ad particulare præcognitiua cognitionem intellectualem singularium in angelis, & non est causa ipsius. Et ideo quarto modo ferendum alios dñt, quod formæ, quæ sunt in intellectu angeli, sunt efficaces ad cauendum cognitionem, nō solum uniuersalium; sed etiam particularium, nulla applicatione præsupposita: quoniam non fit ita de formis nostri intellectus que se habent ad res dupliciter, uno modo ut causæ rerum, ut forme prædicte intellectus; alio modo sicut causa, & uoluntate, sicut formæ intellectus speculatiui, quibus quantum ad speculandum per formas autem prædicte intellectus, artifex non operatur nisi formam. Vnde forma illa est similitudo solius formæ. Et quia omnia inquantum huiusmodi, uniuersalis est, ita per formam artis non habet cognitionem artificis, ut si artificiato, nisi uniuersalem: sed cognitionem illam in singulari acquirit per sensum, sicut, & quilibet alius. Si autem per formas artis faceret materiam, & formam, tunc forma illa exemplar esset forme & materiæ, & sic per illam formam cognoscere res artificiatas nō solum in uniuersali; sed etiam in singulari, quia principium singularitatis est materia. Formæ autem, quæ sunt in intellectu speculatiuo, sunt in nobis quodammodo ex actione ipsorum rerum: oīs autem actio est a forma, & id quantum est ex uirtute agentis, non fit aliqua forma a re in nobis, nisi que sit similitudo forme, sed per se dēs cōtingit, ut sit similitudo et materialis dicitur, in quantum recipit in organo materialis; quæ materiam ter recipit, & sic retinet alij condiciones materiam. Ex quo cōtingit, q̄ sēsus & imaginatio singularia cognoscūt: sed quæ intellectus oīno immaterialis recipit, id formæ, q̄ sūt in intellectu speculatiuo, sunt similitudines rerum sicut formam tñ. Rōne uero dicitur in Deo existētes, sūt effectiua rerū nō solum ad formam, sed etiam ad materiam, & id similitudines sunt rerū q̄ tū ad utrumque. Et per hoc cognoscuntur a Deo, nō solum in uniuersali natura, ex parte formæ: sed et in sua singularitate ex parte materiam, sicut autem ab intellectu diuino effluunt res naturales, ut formam, & materiam ad eis edū ex utroq̄, ita effectiua formæ intellectus angelici ad cognoscendū utrumque.

Et ideo per formas innatas cognoscunt res in sua singularitate & vniuersalitate, inquam sunt similes formis factis, sicut in mente diuina existibus: quamuis ipsa non sint rerum factiua.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod uerbum Boetii intelligitur de intellectu nro, qui accipit formas ex reb. non autem de intellectu angelico, qui accipit formas immediate a Deo, & hoc ratione iam dicta.

Ad II. dicendum, quod quia in intellectu angeli forma immaterialius recipiuntur, quam in intellectu nostro, iam sunt efficaciores, & sic se extendunt ad representandum rem non solum quantum ad principia formalia, sed etiam secundum materialia.

Ad III. dicendum, quod inter cognoscens, & cognitum non exigitur similitudo, quae est secundum conuenientiam in natura: sed secundum representationem tantum. Constat enim quod forma lapidis in anima est longe alterius naturae quam forma lapidis in materia, sed inquam representat eam, sic est principium ducens in cognitionem eius, unde quamuis forma quae sunt in intellectu angeli, sunt immateriales secundum naturam sui, nihil tamen prohibet quin per eas assimilietur reb. non solum secundum formam, sed etiam secundum materiam.

Ad IIII. dicendum, quod non oportet formam, quae est principium essendi rem, esse principium cognoscendi rem per essentiam suam, sed solum secundum suam similitudinem. Forma enim quae lapis est, non est in anima, sed similitudo eius. ubi non oportet quod forma in intellectu angelici, quae singulare cognoscit, sit in diuina: sed solum quod sit forma in diuina similitudo.

Ad V. Dicendum, quod forma in intellectu angelico sunt immaterialiter, & tamen sunt similitudines rerum materialium, sicut & ideo in Deo existentes quae sunt multo immaterialiores, & sic per eas possunt cognosci singularia.

Ad VI. Dicendum, quod una spes potest esse propria ratione diuersorum in quantum est superexcedens, ut ex dictis supra patet, per unum autem medium adaequatum non possunt diuersa distinde cognosci.

Ad VII. Dicendum, quod quamuis vniuersale habeat esse in intellectu: tamen esse in intellectu est in plusquam inuersale, & ideo in processu est fallacia consequentis.

Ad VIII. Dicendum, quod illam speciem a materia depurata, in intellectu angeli penes se habet, intelligit etiam materiales conditiones rei, ut ex dictis patet.

Ad IX. Dicendum, quod intellectus angeli per speciem, quam apud se habet, cognoscit singulare non solum in sua substantia: sed etiam secundum sua accidentia eius. Et ideo cognoscit cuiusque accidenti singulare uariatum subit, & sic uariatio singularis certitudine cognitionis angelicae non tollit.

Ad X. Dicendum, sicut ad praedicta.

Ad XI. Dicendum, quod mensura in quantum est principium cognoscendi mensuratum, est unius generis cum mensurato, & non simpliciter: sicut patet quod una est mensura panni, & non conuenit cum eo nisi in quantitate, sic enim est mensuracius. Sic etiam forma intellectus angelici non oportet, quod conueniat cum singulari extra animam existente secundum modum essendi, cum singulare sit materiale, & forma praedicta sit immaterialis.

Ad XII. Dicendum, quod sancti qui sunt in gloria, cognoscunt in uerbo ea quae hic aguntur, ut manifeste Greg. dicit in Moralib. uerbu autem a uerbo intelligendum est quantum ad naturalem cognitionem. nec est simile de angelo & anima: quia angelus naturaliter habet formas a creatione sibi inditas, quibus singularia cognoscit.

AD XIII. Dicendum, quod forma intellectus angelici, neque sunt singulares, sicut forma imaginationis uel sensus, cum sint penitus in materiales, neque sunt hoc modo vniuersales: sicut forma intellectus nostri, quibus non nisi natura vniuersalis repraesentatur: sed in se immateriales existentes expriment & demonstrant uniuersalem naturam, & particulares conditiones.

ARTICVLVS XII.

Utrum angeli cognoscant futura.

DE DECIMO queritur, utrum angeli cognoscant futura. Et ut quod sic. Angeli enim cognoscunt res per formas innatas, sed forma illae aequaliter se habent ad praesentia & futura. ergo quod angeli per praesentia cognoscant, similiter & futura.

¶ 2 Praet. Boetius in 5. de Consola. hanc causam assignat, quare Deus futura contingentia infallibiliter praescire potest, quia eius uisio est tota simul, cum aeternitate mensuretur: sed uisio beata est tota simul, cum aeternitate participata mensuretur. ergo angeli beati futura contingentia cognoscunt.

¶ 3 Praet. Greg. 4. Dialo. dicit, quod anima cum recedit a nexibus corporis, ubi subtilitatis naturae cognoscit futura: sed angelus est maxime a nexibus corporis absolutus, & est subtilissimae naturae. ergo cognoscit futura.

¶ 4 Praet. Intellectus possibilis anima nostra est in potentia ad omnia cognoscenda, & ita ad cognoscenda futura, sed potentia intellectus angelici est tota terminata per formas innatas, ut supra dictum est. ergo ipsi habent notitiam de futuris.

¶ 5 Praet. Quicumque habet prouidentiam super aliquid, debet habere & praescientiam eorum, quae spectant ad ipsum: sed angeli habent prouidentiam, & curam de nobis per officium custodiae. ergo ipsi cognoscunt ea quae nobis sunt futura.

¶ 6 Praet. Intellectus angelicus excedit humanum intellectum: sed intellectus humanus cognoscit futura, quae habent causas determinatas in natura. ergo intellectus angelicus cognoscit futura contingentia ad utrumlibet, quod non habent aliquas causas determinatas. ergo &c.

¶ 7 Praet. Propter hoc nos aliter nos habemus ad cognoscenda praesentia & futura, quia cognitione a reb. accipimus. unde oportet res cognitae persistere scientiae nostrae: sed angeli non accipiunt cognitionem a reb. ergo aequaliter se habent ad cognoscenda praesentia & futura, & sic idem quod prius.

¶ 8 Praet. Intellectiva cognitio non concernit aliquod tempus: quia abstracta ab hic & nunc, & sic aequaliter se habet ad omne tempus: sed angelus non habet cognitionem nisi intellectiuam. ergo aequaliter se habet ad cognoscenda praesentia praeterita & futura, & sic idem quod prius.

¶ 9 Praet. Plura cognoscit angelus quam possit homo cognoscere: sed homo in statu innocentiae cognoscebat futura. ubi Gen. 2. Adam dicit, propter hoc relinquet &c. ergo & angeli cognoscunt futura.

SED CONTRA est, quod dicit Isa. 41. quae uentura sunt annuntiate, & dicemus, quoniam dii estis uos, & sic scire futura est diuinitatis indicium: sed angeli non sunt dii, ergo futura ignorant.

¶ 2 Praet. Certitudinalis cognitio haberi non potest, nisi eorum quae habent ueritatem determinatam: sed futura contingentia non sunt huiusmodi, ut patet in 1. Periherme. ergo angeli futura contingentia non cognoscunt.

Quest. dif. S. Tho. XX 2 ¶ 3 Praet.